A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (harmadik tanács)

2007. június 28.*

A C-1/06. sz. ügyben,

az EK 234. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Finanzgericht Hamburg (Németország) a Bírósághoz 2006. január 3-án érkezett, 2005. december 15-i határozatával terjesztett elő az előtte

a **Bonn Fleisch Ex- und Import GmbH**

és

a **Hauptzollamt Hamburg-Jonas**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (harmadik tanács),

tagjai: A. Rosas tanácselnök, J. N. Cunha Rodrigues, U. Lõhmus, A. Ó Caoimh (előadó) és P. Lindh bírák,

* Az eljárás nyelve: német.

főtanácsnok: V. Trstenjak,
hivatalvezető: J. Swedenborg tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2006. november 22-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– a Bonn Fleisch Ex- und Import GmbH képviseletében K. Landry Rechtsanwalt,

– a Hauptzollamt Hamburg-Jonas képviseletében S. Plenter, meghatalmazotti minőségben,

– a görög kormány képviseletében I. Chalkias és S. Papaioannou, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Közösségek Bizottsága képviseletében F. Erlbacher, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2007. március 6-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 A jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem az 1994. december 5-i 2955/94/EK bizottsági rendelettel (HL L 312., 5. o.) módosított, a mezőgazdasági termékek után járó export-visszatérítési rendszer alkalmazása közös részletes szabályainak megállapításáról szóló, 1987. november 27-i 3665/87/EGK bizottsági rendelet (HL L 351., 1. o.) (a továbbiakban: 3665/87 rendelet) 47. cikke (3) bekezdésének értelmezésére vonatkozik.

2 A jelen kérelmet a Bonn Fleisch Ex- und Import GmbH (a továbbiakban: Bonn Fleisch) és a Hauptzollamt Hamburg-Jonas (Hamburg Jonas fő vámhivatala, a továbbiakban: Hauptzollamt) között az utóbbi által visszakövetelt export-visszatérítés tárgyában folyamatban levő jogvita keretében terjesztették elő.

Jogi háttér

A közösségi szabályozás

A 3566/92/EGK rendelet

3 Az áruk felhasználásának és/vagy rendeltetésének igazolását előíró közösségi intézkedések alkalmazásának céljából felhasználandó okmányokról szóló, 1992. december 8-i 3566/92/EGK bizottsági rendelet (HL L 362, 11. o.) 2. cikke szerint:

„Amennyiben a Közösségbe importált, a Közösségből exportált vagy a Közösségen belül forgalmazott árukra vonatkozóan elfogadott valamely közösségi intézkedés alkalmazásához igazolni kell, hogy az érintett áruk használata és/vagy rendeltetése az intézkedés által meghatározott használatnak és/vagy rendeltetésnek megfelelt, az igazolás a T5 ellenőrzőpéldánnyal történik. [...]" [nem hivatalos fordítás]

A 3665/87 rendelet

4 A 3665/87 rendelet negyvenkilencedik preambulumbekezdésének (a német nyelvű verzió esetében az ötvenedik preambulumbekezdésének) a szövege a következő:

„[...] mivel előfordulhat, hogy az exportőrnek be nem tudható körülmények miatt az ellenőrzőpéldány nem nyújtható be annak ellenére, hogy az áru elhagyta a Közösség vámterületét, vagy megérkezett valamely meghatározott rendeltetési helyre; mivel az ilyen helyzet akadályozhatja a kereskedelmet; mivel ilyen körülmények között más dokumentumokat kell egyenértékűnek elismerni". [nem hivatalos fordítás]

5 A 3665/87 rendelet 3. cikke (5) bekezdésének szövege a következő:

„A visszatérítéshez való jog megszerzése céljából a kivitelkor felhasznált okmánynak tartalmaznia kell a visszatérítés összegének kiszámításához szükséges összes adatot, különösen:

a) a termékek leírását a visszatérítési nómenklatúra szerint;

b) a termékek nettó tömegét vagy adott esetben a visszatérítés kiszámításához használandó mértékegységben kifejezett mennyiséget;

c) amennyiben a visszatérítés kiszámításához szükséges, az érintett termékek összetételét vagy az arra való hivatkozást.

Ha a jelen bekezdésben említett okmány a kiviteli nyilatkozat, akkor ennek is tartalmaznia kell a fenti adatokat, valamint a »visszatérítési kód« megjegyzést." [nem hivatalos fordítás]

6 A rendelet 4. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„Az 5. és a 16. cikk sérelme nélkül, a visszatérítés kifizetése annak igazolásától függ, hogy az elfogadott kiviteli nyilatkozatok hatálya alá tartozó termékek változatlan állapotban, az elfogadástól számított 60 napon belül elhagyták-e a Közösség vámterületét." [nem hivatalos fordítás]

7 Az említett rendelet 6. cikke előírja, hogy amennyiben a Közösség vámterületének elhagyása előtt az elfogadott vámnyilatkozat hatálya alá tartozó termék az exportáló tagállam területén kívüli közösségi területen halad át, azt, hogy a termék elhagyta a Közösség vámterületét, a 3566/92 rendelet 2. cikkében előírt T5 ellenőrzőpéldány megfelelően záradékolt eredeti példányával kell igazolni.

8 Ugyanezen rendelet 18. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„Annak igazolása, hogy a terméket a fogyasztásra bocsátáshoz kapcsolódó vámkezelésnek alávetették, a következők benyújtásával történik:

a) a vámokmány vagy annak másodpéldánya vagy fénymásolata; [...]

vagy

b) a tagállam által kijelölt nemzetközi ellenőrző és felügyelő szerv által kiállított kirakodási és fogyasztásra bocsátási igazolás. A fogyasztásra bocsátáshoz kapcsolódó vámokmány keltét és számát az érintett igazoláson fel kell tüntetni;

vagy

c) az érintett harmadik ország vámhatósága által aláírt olyan dokumentum, amely magában foglalja a termékek azonosítását, és amely igazolja, hogy azokat ebben a harmadik országban fogyasztásra bocsátották." [nem hivatalos fordítás]

9 A 3665/87 rendelet 47. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) A visszatérítést az exportőr külön kérelmére az a tagállam fizeti ki, amelynek területén a kiviteli nyilatkozatot elfogadták.

A visszatérítési kérelem benyújtása történhet:

a) akár írásban, amely célból a tagállamok külön formanyomtatványt állapíthatnak meg;

b) akár számítógépes rendszer használatával, az illetékes hatóságok által megállapított és a Bizottság által jóváhagyott módon.

[...]

(2) A visszatérítés kifizetéséhez vagy a biztosíték visszatérítéséhez kapcsolódó iratokat – a *vis maior* esetét kivéve – a kiviteli nyilatkozat elfogadását követő tizenkét hónapon belül kell benyújtani.

(3) Amennyiben a 6. cikkben említett T5 ellenőrzőpéldányt az exportőrnek be nem tudható körülmények miatt nem küldik vissza az indító hivatalhoz vagy a központi szervhez a kiállítástól számított három hónapon belül, az exportőr a központi szervhez indokolással ellátott kérelmet nyújthat be más dokumentumok egyenértékűségének elismerése iránt.

A benyújtandó igazoló dokumentumoknak tartalmazniuk kell a következőket:

a) amennyiben ellenőrzőpéldányt állítottak ki annak igazolása érdekében, hogy az áruk elhagyták a Közösség területét:

– a fuvarokmányt

és

– valamely olyan dokumentumot, amely igazolja, hogy az árut bemutatták valamely harmadik ország vámhivatalánál, vagy a 18. cikk (1), (2) és (4) bekezdésében előírt dokumentumok közül egyet vagy többet;

[...]

A (4) bekezdés rendelkezései az egyenértékű igazolás rendelkezésre bocsátására is alkalmazandók.

(4) Amennyiben a 18. cikkben előírt dokumentumokat a (2) bekezdésben meghatározott határidőn belül nem lehetett rendelkezésre bocsátani annak ellenére, hogy az exportőr kellő gondossággal járt el annak érdekében, hogy azokat az említett határidőben beszerezze és közölje, az exportőr számára e dokumentumok benyújtására kiegészítő határidőt lehet engedélyezni.

(5) A (3) bekezdésben említett egyenértékűség elismerése iránti kérelmet – akár igazoló okmányokkal együtt, akár azok nélkül –, valamint a (4) bekezdésben meghatározott kiegészítő határidő engedélyezése iránti kérelmet a (2) bekezdésben meghatározott határidőn belül kell benyújtani.

[...]" [nem hivatalos fordítás]

A 800/1999/EK rendelet

10 A 3665/87 rendeletet hatályon kívül helyezte a mezőgazdasági termékek után járó export-visszatérítési rendszer alkalmazása közös részletes szabályainak megállapításáról szóló, 1999. április 15-i 800/1999/EK bizottsági rendelet (HL L 102., 11. o.; magyar nyelvű különkiadás 3. fejezet, 25. kötet, 129. o.), és az említett rendelet helyébe lépett. A 800/1999 rendelet 1999. április 24-én lépett hatályba, és 1999. július 1-jétől alkalmazandó. A 800/1999 rendelet 54. cikke (1) bekezdésének első francia bekezdése szerint azonban a 3665/87 rendelet továbbra is alkalmazandó az 1999. július 1. előtt elfogadott kiviteli nyilatkozatokkal érintett exportokra.

A nemzeti szabályozás

11 A német jogban az export-visszatérítésre vonatkozó közösségi jogi rendelkezéseket az export-visszatérítésről szóló, 1996. május 24-i rendelet (Ausfuhrerstattungsverordnung, BGBl. 1996. I., 766. o., a továbbiakban: AEVO) vette át.

12 Az AEVO 3. cikke előírja, hogy a 3665/87 rendelet 3. cikkének (5) bekezdése értelmében vett okmányként a szövetségi pénzügyminiszter által az erre a célra meghatározott, és a szövetségi pénzügyminisztérium (Bundesfinanzverwaltung) hivatalos lapjában „kiviteli nyilatkozat (kiegészítő lap) a közösségi export-visszatérítéshez" elnevezéssel közzétett egységes okmányt (kiviteli nyilatkozat a visszatérítéshez) kell alkalmazni.

13 Az AEVO 4. cikkének szövege a következő:

„(1) Az export-visszatérítés tekintetében annak igazolása, hogy az árutétel a Közösség vámterületét elhagyta (exportigazolás), a rendelet hatálya alá tartozó területen a kiléptető vámhivatal által [...] történik a kiviteli nyilatkozatban.

(2) Az olyan árutételek esetében, amelyekre vonatkozóan a kiviteli nyilatkozatot az Európai Unió más tagállamában fogadták el, az e rendelet hatálya alá tartozó területen az illetékes kiléptető vámhivatal adja meg az exportigazolást a T5 ellenőrzőpéldányon".

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

14 Az 1998-as év során a Bonn Fleisch közvetlenül Németországból marhahúst exportált Oroszországba a hús előzetes vámraktározását követően, majd kérelemre előfinanszírozás útján export-visszatérítésben részesült.

15 A Bonn Fleisch, miután a kiviteli nyilatkozatot 1998. április 8-án benyújtotta a brémai Hauptzollamt-nak, 1998. július 13-án a Hauptzollamt számára elküldte a fuvarokmányt, amely 1998. április 9-i keltezéssel tartalmazza az indító pályaudvar által elvégzett vámkezelés igazolását, valamint az orosz behozatali okmányt, amely a szabad forgalomba bocsátás időpontjaként 1998. május 20-át tünteti fel. A Bonne Fleisch egyidejűleg kérte a biztosíték visszatérítését.

16 Miután a Hauptzollamt a Bonn Fleisch-t 1999. július 21-én és 1999. november 18-án telefonon tájékoztatta arról, hogy nem kapta meg a kiléptető vámhivatal export-igazolásával ellátott kiviteli nyilatkozatot, 2000. június 23-i négy határozatával visszakövetelte az alapügy felperese számára előzetesen kifizetett export-visszatérítést, illetve ezenfelül 20%-os pótlék megfizetését követelte, mivel az alapügy felperese az áruknak a Közösség vámterületén kívülre történő exportját nem igazolta a 3665/87 rendelet 4. cikkének (1) bekezdésében előírt hatvan napos határidőn belül az exportigazolást tartalmazó kiviteli nyilatkozat benyújtásával.

17 A Bonn Fleisch az e határozatok hatályon kívül helyezésére irányuló jogorvoslati eljárás keretében különösen arra hivatkozott, hogy a kiviteli nyilatkozatot a vámigazgatáson belül automatikusan továbbították a Hauptzollamt számára. A 3665/87 rendelet nem írja elő az exportőr számára azt a kötelezettséget, hogy a kiviteli nyilatkozatot az utóbbi hatóság számára benyújtsa. A Bonn Fleisch másodlagosan a Hauptzollamt Stralsund egy 2000. november 2-i keltezésű levelére hivatkozott, amely szerint a kiviteli nyilatkozatnak a Hauptzollamt részére címzett másodpéldányát a mukrani Zollamt postázta.

18 Az eljárás szóbeli szakasza során a Bíróság számára adott információk szerint a kiviteli nyilatkozat e másodpéldányát a 3665/87 rendelet 47. cikkének (2) bekezdésében előírt tizenkét hónapos határidőn belül elküldték a Hauptzollamt-nak. Az említett másodpéldány azonban nincs az említett hatóság igazgatási aktájában, akár azért, mert azt nem kapta kézhez, akár azért, mert elvesztette.

19 A Bonn Fleisch a 2000. november 2-i levelében jelezte, hogy a Hauptzollamt számára az 1998. július 13-i levelében, tehát a 3665/87 rendelet 47. cikkének (2) bekezdésében előírt tizenkét hónapos határidőn belül továbbította a fuvarokmányt és az orosz behozatali okmányt. Azzal érvel, hogy az a tény, hogy e dokumentumokat benyújtotta, abban az esetben, ha a kiviteli nyilatkozat nincs a Hauptzollamt aktájában, ráutaló módon kérelmet képez aziránt, hogy e dokumentumokat tekintsék igazolásnak arra nézve, hogy az árukat a Közösség vámterületén kívülre exportálták.

20 A Bonn Fleisch az említett 2000. november 2-i levelében azt is kérelmezte – ezúttal kifejezetten –, hogy a fuvarokmányt, valamint az orosz behozatali okmányt, amelyeket az 1998. július 13-i levelében elküldött a Hauptzollamt-nak, a 3665/87 rendelet 47. cikkének (3) bekezdése értelmében ismerjék el egyenértékűnek.

21 A Hauptzollamt ezt a kérelmet késedelem miatt a 3665/87 rendelet 47. cikkének (5) bekezdésére hivatkozva 2001. december 13-i határozatával elutasította. Megállapította ezenfelül, hogy a Bonn Fleisch 1998. július 13-i levele nem tekinthető kérelemnek aziránt, hogy az elküldött okmányokat egyenértékűnek ismerjék el, mivel ehhez kifejezett kérelem szükséges, és hogy a Hauptzollamt nem jogosult a dokumentumok egyenértékűségének hivatalból történő elismerésére.

22 A Bonn Fleisch a Finanzgericht Hamburg (Hamburg pénzügyi bírósága) előtt 2003. március 20-án keresetet indított a Hauptzollamt-nak a kifogásait elutasító határozatai ellen.

23 A kérdéseket előterjesztő bíróság megállapítja, hogy amennyiben a Közösség vámterületének elhagyása előtt az elfogadott kiviteli nyilatkozat hatálya alá tartozó

termék az exportáló tagállam területén kívüli közösségi területen halad át, azt, hogy a termék elhagyta a Közösség vámterületét, a 3665/87 rendelet 6. cikkében előírt T5 ellenőrzőpéldány megfelelően záradékolt eredeti példányával kell igazolni. Megjegyzi azonban, hogy az alapügy tárgyát képezőhöz hasonló közvetlen export tekintetében a közösségi jogalkotó nem szabályozta, hogy miként kell igazolni azt, hogy az árut a Közösség vámterületén kívülre exportálták, ezért a nemzeti jog – a jelen ügyben az AEVO 4. cikkének (1) bekezdése – alkalmazandó.

24 E tekintetben a kérdéseket előterjesztő bíróság emlékeztet arra, hogy a 3665/87 rendelet helyébe lépő 800/1999 rendelet 49. cikke (3) bekezdésének első albekezdése szerint, amennyiben a T5 ellenőrzőpéldányt vagy – adott esetben – a Közösség vámterületéről történő kilépést igazoló nemzeti okmányt az exportőr hibáján kívül eső körülmények miatt nem küldik vissza a kiindulási hivatalhoz vagy a központi szervhez a kibocsátástól számított három hónapon belül, az exportőr indokolással ellátott kérelemmel fordulhat az illetékes szervhez más dokumentumok egyenértékűségének elismerése iránt. Tekintettel arra a tényre, hogy a 800/1999 rendelet az egyértelműség miatt csupán átfogalmazza a 3665/87 rendelet 47. cikke (3) bekezdésének szövegét, a nemzeti bíróság szerint nem kell jelentőséget tulajdonítani annak a körülménynek, hogy az utóbbi rendelkezés csak a T5 ellenőrzőpéldányt említi, és az árunak a Közösség vámterületéről történő kilépését igazoló nemzeti okmányt nem.

25 A kérdéseket előterjesztő bíróság megállapítja, hogy az alapügy tárgyát képező jogvitának az a jellegzetessége, hogy, még ha a 3665/87 rendelet 4. cikkében előírt kiviteli nyilatkozatot nem küldték el is a Hauptzollamt részére az említett rendelet 47. cikkének (2) bekezdésében előírt tizenkét hónapos határidőn belül, a Bonn Fleisch a Hauptzollamt számára az említett határidőn belül elküldte a fuvarokmányt és az orosz behozatali okmányt. Ezek a dokumentumok a 3665/87 rendelet 47. cikkének (3) bekezdése értelmében egyenértékű igazolásoknak minősülnek. A kérdéseket előterjesztő bíróság álláspontja szerint bizonyos, még pontosítandó különleges körülmények között az illetékes hatóság hivatalból is elismerheti a dokumentumok egyenértékűségét. Az a tény, hogy a 3665/87 rendelet preambuluma

szerint a 47. cikkének (3) bekezdését az exportőrök érdekében iktatták a rendeletbe, ezen értelmezés mellett szól. A közös piacszervezés célkitűzéseivel nehezen lenne összeegyeztethető a visszatérítés kifizetésének vagy a biztosíték visszafizetésének a megtagadása azon oknál fogva, hogy valamely egyszerű alakiság – nevezetesen az egyenértékűség elismerése iránti kérelem – nem teljesült.

26 Azt a kérdést illetően, hogy az egyenértékűség elismerése iránti kérelmet ráutaló magatartással vagy másodlagosan be lehet-e nyújtani, a kérdéseket előterjesztő bíróság elismeri, hogy a kifejezett kérelem benyújtásának a kötelezettsége megkönnyíti az illetékes hatóság számára a határidő betartásának ellenőrzését. Akkor is lehetséges azonban annak az ellenőrzése, hogy az egyenértékűség elismerése iránti kérelmet a határidőn belül nyújtották-e be, ha a kérelmet csak ráutaló magatartással vagy másodlagosan nyújtják be, mivel az exportőrnek valamilyen formában az illetékes hatósághoz kellett fordulnia az egyenértékűség elismerése iránti kérelemmel. Kizárólag annak van jelentősége, hogy az exportőr arra irányuló szándéka, hogy igazolja, hogy az árut szabályos módon exportálták a Közösség vámterületéről, egyértelműen kitűnik-e az adott ügy körülményeiből.

27 A Finanzgericht Hamburg, mivel úgy vélte, hogy az előtte folyamatban levő jogvitában a közösségi jog értelmezésére vonatkozó kérdés merült fel, úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő két kérdést terjeszti a Bíróság elé:

„1) Jogosult-e, illetve köteles-e az illetékes hatóság arra, hogy a 3665/87 rendelet 47. cikkének (3) bekezdése szerint hivatalból tekintsen dokumentumokat egyenértékű dokumentumoknak?

2) Benyújtható-e ráutaló magatartással és másodlagosan az arra irányuló kérelem, hogy dokumentumokat egyenértékű dokumentumoknak tekintsenek a 3665/87 rendelet 47. cikkének (3) bekezdése szerint?"

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

28 A kérdéseket előterjesztő bíróság a kérdéseivel, amelyeket együtt kell vizsgálni, lényegében azt kívánja megtudni, hogy az export-visszatérítések tekintetében illetékes nemzeti hatóság vizsgálhatja-e hivatalból, illetve köteles-e hivatalból vizsgálni a 3665/87 rendelet 47. cikkének (3) bekezdése szerint a dokumentumok egyenértékűségét, valamint hogy az e rendelkezés szerint az egyenértékűség elismerése iránt benyújtott kérelmet be lehet-e nyújtani ráutaló magatartással.

29 A 3665/87 rendelet, amelynek egyik célja az export-visszatérítésekhez kapcsolódóan megállapított szabálytalanságok és csalás elleni harc, anyagi jogi és eljárásjogi szabályokat tartalmaz az export-visszatérítésben való részesülésre vonatkozóan (lásd a C-210/00. sz., Käserei Champignon Hofmeister ügyben 2002. július 11-én hozott ítélet [EBHT 2002., I-6453. o.] 60. pontját, és a C-385/03. sz., Käserei Champignon Hofmeister ügyben 2005. április 14-én hozott ítélet [EBHT 2005., I-2997. o.] 26. pontját).

30 A 3665/87 rendelet 4. cikkének (1) bekezdésében foglalt anyagi jogi szabály előírja, hogy a visszatérítés kifizetése annak igazolásától függ, hogy az elfogadott kiviteli nyilatkozatok hatálya alá tartozó termékek változatlan állapotban, az elfogadástól számított 60 napon belül elhagyták-e a Közösség vámterületét. Ilyen igazolás hiányában a visszatérítést nem fizetik ki.

31 A 3665/87 rendelet 47. cikke, amely „A visszatérítés kifizetésére vonatkozó eljárás" című 4. címben szerepel, felsorolja azokat az eljárási szabályokat, amelyeket az exportőrnek be kell tartania ahhoz, hogy visszatérítésben részesüljön.

32 E rendelkezés (3) bekezdése előírja, hogy amennyiben a rendelet 6. cikkében említett T5 ellenőrzőpéldányt az exportőr hibáján kívül eső körülmények miatt nem küldik vissza az indító hivatalhoz vagy a központi szervhez a kibocsátástól számított három hónapon belül, az exportőr a központi szervhez indokolással ellátott kérelmet nyújthat be más dokumentumok egyenértékűségének elismerése iránt. Ezzel a kérelemmel az exportőr egyenértékű igazolást nyújt be annak alátámasztására, hogy a kérdéses áruk elhagyták a Közösség vámterületét, amint azt a 3665/87 rendelet 4. cikke előírja.

33 A 3665/87 rendelet 6. cikkének a szövegéből, amelyre az említett rendelet 47. cikkének (3) bekezdése hivatkozik, azonban az következik, hogy kizárólag akkor kell a T5 ellenőrzőpéldánnyal igazolni azt, hogy a termék elhagyta a Közösség vámterületét, ha a Közösség vámterületének elhagyása előtt az elfogadott nyilatkozat hatálya alá tartozó termék az exportáló tagállam területén kívüli közösségi területen halad át.

34 Ebből következően a 3665/87 rendelet 47. cikkének (3) bekezdése, amint arra a Bizottság is jogosan mutatott rá, nem alkalmazható a termékek olyan közvetlen exportjára, mint amilyen az alapügy tárgyát képezi. Ez a rendelkezés nem vonatkozik az olyan indok alapján benyújtott, egyenértékűség elismerése iránti kérelemre, hogy a közvetlen export esetében a Közösség vámterületének a kérdéses termékek által történő elhagyását igazoló nemzeti okmányok elvesztek.

35 A 3665/87 rendelet e rendelkezése kizárólag a rendelet 6. cikkének tárgyát képező közvetett exportra alkalmazandó. A 800/1999 rendelet írja elő kifejezetten azt, hogy egyenértékűség elismerése iránti kérelmet lehet benyújtani akkor, ha közvetett export esetében a T5 ellenőrzőpéldányt, vagy adott esetben közvetlen export esetében a Közösség vámterületéről történő kilépést igazoló nemzeti okmányt nem küldik vissza a kiindulási hivatalhoz vagy a központi szervhez a kibocsátástól számított három hónapon belül.

36 Ez a rendelet azonban csak 1999. július 1-jétől alkalmazandó, így az olyan exportra, mint az alapügy tárgyát képező, amelynek vonatkozásában a kiviteli nyilatkozatot az említett időpont előtt fogadták el, továbbra is a 3665/87 rendelet 47. cikkének (3) bekezdését kell alkalmazni.

37 Olyan közösségi szabályozás hiányában, amely pontosítja a közvetlen exportra vonatkozóan azt, hogy mely dokumentumot kell az exportőrnek benyújtania annak igazolására, hogy azok a termékek, amelyek tekintetében a kiviteli nyilatkozatot elfogadták, változatlan állapotban elhagyták a Közösség vámterületét, a tagállamok feladata annak meghatározása, hogy az exportőrnek a visszatérítés kifizetése iránti kérelem alátámasztásához mely okmányt kell benyújtania.

38 A Bíróság előtti iratokból kitűnik, hogy a német jogban az AEVO 4. cikkének (1) bekezdése szerint az export-visszatérítés tekintetében annak igazolása, hogy az árutétel a Közösség vámterületét elhagyta (exportigazolás), a rendelet hatálya alá tartozó területen a kiléptető vámhivatal által történik a kiviteli nyilatkozatban.

39 A Bíróság számára rendelkezésre álló információ alapján ez a szabályozás – legalábbis kifejezetten – nem írja elő azt a lehetőséget, hogy az exportőr a visszatérítés kifizetése céljából egyenértékű igazolást is benyújthat.

40 A visszatérítések kifizetésére vonatkozó közösségi rendszer megfelelő működésének követelménye miatt ugyanakkor a tagállamok nem hagyhatják figyelmen kívül sem a 3665/87 rendelet célkitűzéseit, sem a közösségi jogi elveket, különös tekintettel az arányosság elvére.

41 Amennyiben a közvetlen export esetében – vonatkozó közösségi szabályozás hiányában – azok a részletes eljárási szabályok, melyeknek célja a jogalanyok közösségi jogból származó jogai védelmének biztosítása, a tagállamok eljárási autonómiájának elve alapján a tagállamok belső jogrendjébe tartoznak, e szabályok nem lehetnek kedvezőtlenebbek a hasonló belső jellegű esetekre vonatkozókhoz képest (egyenértékűség elve), és nem tehetik a gyakorlatban lehetetlenné vagy rendkívül nehézzé a közösségi jogrend által biztosított jogok gyakorlását (tényleges érvényesülés elve) (lásd különösen a C-430/93. és C-431/93. sz., Van Schijndel és van Veen egyesített ügyekben 1995. december 14-én hozott ítélet [EBHT 1995., I-4705. o.] 17. pontját és a C-53/04. sz., Marrosu és Sardino ügyben 2006. szeptember 7-én hozott ítélet [EBHT 2006., I-7213. o.] 52. pontját).

42 E körülmények között az export-visszatérítések tekintetében illetékes azon nemzeti hatóság, amelyhez az alapügy tárgyát képezőhöz hasonló olyan üggyel fordulnak, melyben a kérdéses termékeknek a Közösség vámterületéről történő kilépését igazoló nemzeti okmány az exportőr hibáján kívül álló okok miatt nem nyújtható be, a 3665/87 rendelet szerkezetére, szellemére és céljára tekintettel köteles hivatalból megvizsgálni, hogy az exportőr által rendelkezésre bocsátott információk vagy okmányok elégségesek-e.

43 Az említett rendelet célja tekintetében, amint az a rendelet negyvenkilencedik preambulumbekezdéséből (a német nyelvű változatban az ötvenedik preambulumbekezdés) és annak 47. cikke (3) bekezdéséből következik, nyilvánvaló, hogy a közösségi jogalkotó bizonyos körülményekre vonatkozóan azt a lehetőséget kívánta előírni, hogy az exportőr a termékeknek a Közösség vámterületéről való kilépését más egyenértékű igazolásokkal is bizonyíthassa.

44 A 3665/87 rendelet, azáltal, hogy az exportőr által a visszatérítésben való részesüléshez benyújtandó igazolások rendelkezésre bocsátására vonatkozó eljárási szabályok tekintetében bizonyos rugalmasságot ír elő, figyelembe veszi azt a tényt, hogy az exportőrök számára nehézséget jelenthet az, hogy az illetékes hatóságoktól a vámokmányokat megszerezzék, és hogy semmilyen eszközzel nem rendelkeznek

arra, hogy a hatóságokra nyomást gyakoroljanak (lásd e tekintetben a C-467/01. sz. Eribrand-ügyben 2003. június 19-én hozott ítélet [EBHT 2003., I-6471. o.] 41. pontját), illetve azt a tényt, hogy az említett rendelet által a visszatérítés kifizetéséhez megkövetelt okmányok elvesztése vagy eltűnése néha az említett hatóságoknak tudható be.

45 Kétségtelen, hogy – amint az a jelen ítélet 18. pontjából is következik – a német szabályozás által a kérdéses termékeknek a Közösség vámterületéről való kilépése igazolásához előírt kiviteli nyilatkozat elvesztése vagy eltűnése nem a Bonn Fleischnak tudható be.

46 A 3665/87 rendeletnek, és különösen 47. cikke rendelkezéseinek szerkezete és szelleme is arra utal, hogy a rendelet arra irányul, hogy a gondos exportőrt ne fossza meg automatikusan a közösségi szabályozás által előírt visszatérítéstől, ha ez az exportőr annak ellenére, hogy a tőle elvárható minden erőfeszítést megtett, nem tudja rendelkezésre bocsátani a visszatérítés kifizetéséhez megkövetelt okmányokat, mivel azok neki be nem tudható körülmények miatt elvesztek. (lásd értelemszerűen a 3665/87 rendelet 47. cikkének (4) bekezdéséhez kapcsolódóan a C-54/95. sz., Németország kontra Bizottság ügyben 1999. január 21-én hozott ítélet [EBHT 1999., I-35. o.] 148. pontját)

47 Következésképpen, amennyiben a 3665/87 rendelet 47. cikkének (1) bekezdése alapján export-visszatérítés kifizetése iránti kérelmet nyújtottak be, és az exportőrnek be nem tudható körülmények miatt a kérdéses termékeknek a Közösség vámterületéről való kilépését igazoló nemzeti kiviteli okmány nem bocsátható rendelkezésre, az export-visszatérítések tekintetében illetékes nemzeti hatóságnak a 3665/87 rendelet céljaival összhangban hivatalból figyelembe kell vennie az egyenértékű igazolási eszközöket, valamint az egyenértékűség elismerése iránt ráutaló magatartással benyújtott kérelmeket.

48 Ezeknek az igazolási eszközöknek, amelyek a 3665/87 rendelet 47. cikkének (3) bekezdése által előírtakhoz hasonlóan magukban foglalhatják a Bonn Fleisch által az alapügyben hivatkozott fuvarokmányt, valamint a harmadik ország behozatali okmányát, azonban ugyanolyan kielégítőnek kell lenniük a nemzeti jogban meghatározott részletes szabályok szerint végzett ellenőrzés tekintetében, amennyiben e szabályok figyelembe veszik a közösségi jog terjedelmét és hatékonyságát (lásd e tekintetben az 1996. február 7-i 229/96/EK bizottsági rendelettel (HL L 30., 24. o.) módosított, a Szerződés II. mellékletében nem szereplő áruk formájában exportált egyes mezőgazdasági termékekre vonatkozó export-visszatérítési rendszer alkalmazásának közös részletes szabályairól, valamint az e visszatérítések összegének megállapítására szolgáló szempontokról szóló, 1994. május 30-i 1222/94/EK bizottsági rendelethez (HL L 136., 5. o.) kapcsolódóan a C-120/05. sz. Heinrich Schulze-ügyben 2006. november 9-én hozott ítélet [EBHT 2006., I-10717. o.] 26. pontját.)

49 Arra is emlékeztetni kell, hogy a 3665/87 rendelet 47. cikkének (2) bekezdése szerint általános szabályként ezeket az egyenértékű igazolási eszközöket, mint a visszatérítés kifizetése vagy a biztosíték visszatérítése vonatkozásában létrehozott akta valamennyi egyéb elemét – a *vis maior* esetét kivéve – a kiviteli nyilatkozat elfogadásának időpontjától számított tizenkét hónapon belül kell benyújtani.

50 Ha azonban az egyenértékű igazolási eszközök benyújtási határidejének lejárta az illetékes nemzeti hatóságnak tudható be, mivel a kérdéses termékeknek a Közösség vámterületéről való kilépését igazoló nemzeti okmány a hatóság hibájából elveszett vagy eltűnt, a hatóság a gondos exportőrrel szemben nem hivatkozhat az említett tizenkét hónapos határidőre.

51 E körülmények között az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre azt a választ kell adni, hogy a 3665/87 rendelet 47. cikkének (3) bekezdése nem vonatkozik a termékek közvetlen exportjára.

Ha azonban az exportőrnek be nem tudható körülmények miatt a kérdéses termékeknek a Közösség vámterületéről való kilépését igazoló nemzeti kiviteli okmány nem bocsátható rendelkezésre, az export-visszatérítések tekintetében illetékes nemzeti hatóságnak a 3665/87 rendelet céljaival összhangban hivatalból figyelembe kell vennie az egyenértékű igazolási eszközöket, valamint az egyenértékűség elismerése iránt ráutaló magatartással benyújtott kérelmeket. Ezeknek az igazolási eszközöknek azonban ugyanolyan kielégítőnek kell lenniük a nemzeti jogban meghatározott részletes szabályok szerint végzett ellenőrzés tekintetében, amennyiben e szabályok tiszteletben tartják a közösségi jog terjedelmét és hatékonyságát.

Ha az egyenértékű igazolási eszközök benyújtási határidejének lejárta az illetékes nemzeti hatóságnak tudható be, a hatóság a gondos exportőrrel szemben nem hivatkozhat a 3665/87 rendelet 47. cikkének (2) bekezdésében előírt tizenkét hónapos határidőre.

A költségekről

52 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (harmadik tanács) a következőképpen határozott:

Az 1994. december 5-i 2955/94/EK bizottsági rendelettel módosított, a mezőgazdasági termékekre vonatkozó export-visszatérítési rendszer alkalma-

zásának közös részletes szabályai megállapításáról szóló, 1987. november 27-i 3665/87/EGK bizottsági rendelet 47. cikkének (3) bekezdése nem vonatkozik a termékek közvetlen exportjára.

Ha azonban az exportőrnek be nem tudható körülmények miatt a kérdéses termékeknek a Közösség vámterületéről való kilépését igazoló nemzeti kiviteli okmány nem bocsátható rendelkezésre, az export-visszatérítések tekintetében illetékes nemzeti hatóságnak a 2955/94 rendelettel módosított 3665/87 rendelet céljaival összhangban hivatalból figyelembe kell vennie az egyenértékű igazolási eszközöket, valamint az egyenértékűség elismerése iránt ráutaló magatartással benyújtott kérelmeket. Ezeknek az igazolási eszközöknek azonban ugyanolyan kielégítőnek kell lenniük a nemzeti jogban meghatározott részletes szabályok szerint végzett ellenőrzés tekintetében, amennyiben e szabályok tiszteletben tartják a közösségi jog terjedelmét és hatékonyságát.

Ha az egyenértékű igazolási eszközök benyújtási határidejének lejárta az illetékes nemzeti hatóságnak tudható be, a hatóság a gondos exportőrrel szemben nem hivatkozhat a 2955/94 rendelettel módosított 3665/87 rendelet 47. cikkének (2) bekezdésében előírt tizenkét hónapos határidőre.

Aláírások